

Taloussuunnitelma 2023 - 2025

Talousarvio 2023

Hallitus 5.12.2022 § 272

Valtuusto 13.12.2022 § x

<u>1</u>	<u>TALOUSARVION YLEISPERUSTEET JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ</u>	1
<u>1.1</u>	<u>Hyvinvointialueen johtajan katsaus vuoteen 2023</u>	1
<u>1.2</u>	<u>Hyvinvointialueen organisaatio ja konsernirakenne</u>	2
<u>1.3</u>	<u>Yleinen taloudellinen tilanne ja hyvinvointialueiden talouden kehitysnäkymät</u>	3
<u>1.4</u>	<u>Talousarvion rakenne</u>	4
<u>1.5</u>	<u>Talousarvion laadintaperiaatteet</u>	4
<u>1.6</u>	<u>Talousarvion seuranta</u>	5
<u>1.7</u>	<u>Sitovuustasot ja tilivelvolliset</u>	5
<u>1.8</u>	<u>Hyvinvointialueen rahoitus</u>	6
<u>1.8.1</u>	<u>Lakisääteiset tehtävämuutokset</u>	7
<u>1.8.2</u>	<u>Hyvinvointialueen lisärahoitus</u>	7
<u>1.8.3</u>	<u>Valtionrahoituksen maksatus</u>	8
<u>1.9</u>	<u>Kanta-hämeen hyvinvointialueen käynnistymisvaiheen tavoitteet</u>	8
<u>1.9.1</u>	<u>Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet 2023 – 2026</u>	8
<u>1.9.2</u>	<u>Pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet 2023 – 2026</u>	9
<u>1.9.3</u>	<u>Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tavoitteet vuodelle 2023</u>	9
<u>1.10</u>	<u>Hyvinvointialueen henkilöstö</u>	9
<u>2</u>	<u>KÄYTTÖTALOUSOSA</u>	11
<u>2.1</u>	<u>Konserni- ja tukipalveluiden toimiala</u>	11
<u>2.1.1</u>	<u>Konserni- ja tukipalveluiden toimialan tavoitteet 2023</u>	11
<u>2.1.2</u>	<u>Konserni- ja tukipalveluiden toimialan tuloslaskelma</u>	12
<u>2.2</u>	<u>Terveydenhuollon toimiala</u>	13
<u>2.2.1</u>	<u>Terveydenhuollon toimialan tavoitteet 2023</u>	13
<u>2.2.2</u>	<u>Terveydenhuollon toimialan tuloslaskelmat</u>	15
<u>2.3</u>	<u>Ikäihmisten palveluiden toimiala</u>	16
<u>2.3.1</u>	<u>Ikäihmisten palveluiden toimialan tavoitteet 2023</u>	16
<u>2.3.2</u>	<u>Ikäihmisten palveluiden toimialan tuloslaskelmat</u>	18
<u>2.4</u>	<u>Perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimiala</u>	19
<u>2.4.1</u>	<u>Perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimialan tavoitteet 2023</u>	19
<u>2.4.2</u>	<u>Perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimialan tuloslaskelmat</u>	22
<u>2.5</u>	<u>Pelastustoimen toimiala</u>	23
<u>2.5.1</u>	<u>Pelastustoimen toimialan tavoitteet 2023</u>	23
<u>2.5.2</u>	<u>Pelastustoimen toimialan tuloslaskelmat</u>	25
<u>3</u>	<u>TULOSLASKELMAOSA</u>	26
<u>3.1</u>	<u>Hyvinvointialueen tuloslaskelma 2023</u>	26

<u>3.2</u>	<u>Hyvinvointialueen taloussuunnitelma kaudella 2023-2025</u>	26
<u>3.2.1</u>	<u>Lähtökohdat taloussuunnitelman 2023-2025</u>	27
<u>3.2.2</u>	<u>Suunnittelukauden tasapainotustarve</u>	28
<u>3.2.3</u>	<u>Talouden suunnittelukausi 2023 - 2025</u>	28
<u>4</u>	<u>Rahoitusosa</u>	30
<u>4.1</u>	<u>Hyvinvointialueen rahoituslaskelma 2023</u>	30
<u>5</u>	<u>Investointiosa</u>	31
<u>5.1</u>	<u>Hyvinvointialueen lainanottovaltuus 2023</u>	33
<u>5.2</u>	<u>Hyvinvointialueen investointien osasuunnitelmat 2023-2026</u>	35
<u>5.2.1</u>	<u>Investointien osasuunnitelma SOTE</u>	36
<u>5.2.2</u>	<u>Investointien osasuunnitelma PELA</u>	36
<u>5.3</u>	<u>Investointimäärärahojen käyttökohteet vuonna 2023–2026 (Liite)</u>	36

1 TALOUSARVION YLEISPERUSTEET JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

1.1 Hyvinvointialueen johtajan katsaus vuoteen 2023

Vuosi 2023 tulee olemaan Kanta-Hämeen hyvinvointialue OmaHämeen käynnistysvuosi. Talouden näkymät ovat paikallishallinnon näkökulmasta aivan poikkeuksellisen utuiset. Koronapandemia ei edelleenkään ole täysin ohi ja Venäjän Ukrainaan keväällä 2022 aloittama hyökkäyssota vaikuttaa koko Euroopan vakauteen. Inflaatio ja korot ovat 2000-luvun totuttuun kehitykseen nähden erittäin korkealla. Pandemian vuoksi vuosina 2021-2022 kasaantuneet hoitojonot ovat suurelta osin edelleen purkamatta, kun hyvinvointialue 1.1.2023 ottaa vastaan sosiaali- ja terveydenhoidon sekä pelastustoimen palvelutuotannon. Lähtötilanteessa ainoastaan sairaanhoitopiiri, joka on lakisääteinen pakkokuntayhtymä ja pelastustoimi ovat koko Kanta-Hämeen hyvinvointialueen laajuisesti toimivia. Muuten palvelut jakautuvat 14 eri organisaation järjestettäväksi. Näiden organisaatioiden järjestämät palvelut yhdistetään nyt yhden hyvinvointialueen järjestettäväksi. Jokainen organisaatio on asettanut tavoitteita ja budjetoinut omalla tavallaan, mikä osaltaan vaikeuttaa vuoden 2023 lähtötilanteen arviointia. Tarkempi tieto saadaan vasta kun kuntien tilinpäätökset helmikuussa 2023 valmistuvat.

Talousarvion kanssa samanaikaisesti on hyväksytty hyvinvointialueen ensimmäisen strategia. Lisäksi niin sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö kuin valtiovarainministeriö ovat asettaneet hyvinvointialueille toteutettavaksi kansalliset tavoitteet ja näiden toteuttamiselle resurssit. Toistaiseksi kansalliset tavoitteet, palveluihin liittyvä regulaatio ja myönnetty rahoitus ovat vielä keskenään ristiriidassa. Hyvinvointialueen ensimmäisenä toimintavuonna järjestetään eduskuntavaalit ja uusi valtioneuvosto tulee saamaan tämän epäsuhdan ratkaistavakseen.

Hyvinvointialue vastaanottaa sairaanhoitopiiriltä lain mukaisesti sen varat ja velat yleissaannolla. Taloudellisesta näkökulmasta tärkein osa tätä on Assi-sairaalahanke, jonka kustannuksista on 80% juridisesti sitovin sopimuksin kiinnitetty. Sairaalahankkeen vuoksi OmaHämeen täytyi hakea ylimääräistä lainanottovaltuutta, jonka valtioneuvosto marraskuussa 2022 myönsi. Lisälainanottovaltuuden edellytykseksi valtioneuvosto asetti ehdon, jonka mukaan OmaHämeen täytyy 15.5.2023 mennessä toimittaa valtiovarainministeriölle aluevaltuuston hyväksymä tasapainotusohjelma. Tämän ja edellä mainitun sumuisen näkymän vuoksi tämä talousarvio on luonteeltaan teknisesti kokoava. Varsinaiset talousjohtamiseen liittyvät ohjauspäätökset tullaan tekemään kevään 2023 aikana.

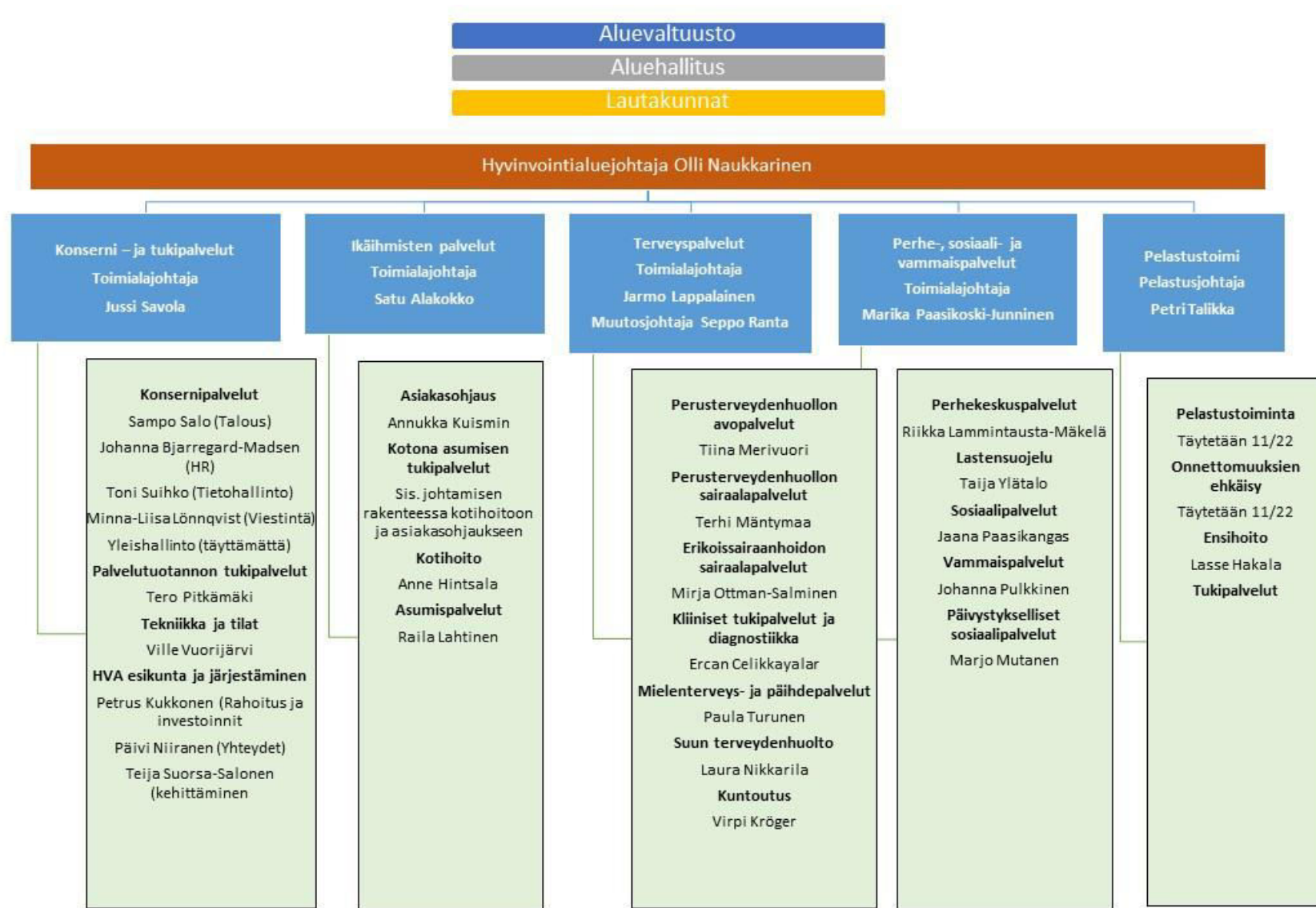
Vasta aloittanut hyvinvointialue lähtee moneen muuhun alueeseen nähden takamatkalta, sillä monilla aluella toimii jo koko hyvinvointialueen laajuiden sosiaali- ja terveydenhoidon kuntayhtymä. Kanta-Häme on kuitenkin järjestänyt palvelunsa valtakunnallisesti vertaillen varsin hyvin niin hoitojonojen kuin palveluiden laadun puolesta ja tarvevakioidut kustannukset ovat maan kolmanneksi alhaisimmat.

Vuonna 2023 hiomme tämän timantin ensimmäiset särmät ja rakennamme järjestämisorganisaation, tietojärjestelmäarkkitehtuurin, johtamisjärjestelmän ja ennen kaikkea luottamusta. Tästä alkaa matka kohti kukoistavaa Oma Hämettä!

Kanta-Hämeessä 22.11.2022

Olli Naukkarinen
hyvinvointialuejohtaja

1.2 Hyvinvointialueen organisaatio ja konsernirakenne

1.3 Yleinen taloudellinen tilanne ja hyvinvointialueiden talouden kehitysnäkymät

Hyvinvointialue-uudistus merkitsee Kanta-Hämeelle erittäin merkittävää toiminnallista ja rakenteellista muutosta. Kuntapohjaisessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujärjestelmässä Kanta-Hämeessä on ollut 17 järjestämisvastuullista palveluorganisaatiota, jotka siirtyvät hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Hyvinvointialueet perivät nykyisen toiminta ja kustannusrakenteen kunnilta ja kuntayhtymiltä, joten alueilla on toiminnan käynnistyessä hyvin rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa syntyviin kustannuksiin ensimmäisen toimintavuoden osalta. Alueiden taloudellista tilanne heikentää se, että rahoitusjärjestelmä huomioi vain rajallisesti toimintaympäristöstä merkittävät muutokset.

Ensimmäisen talousarvion ja talousuunnitelman valmistelun lähtökohdat ovat poikkeuksellisen haastavat. Normaalisissa tilanteissa käytössä on laajasti tietoa yleisestä taloustilanteesta, rahoituksesta, tilinpäätöstiedot, arviot ja ennusteet tulevasta toimintavuodesta. Valmistelun tarvitsemia tietoja on ollut vain osittain käytössä ja ne ovat vanhenevat nopeasti yleisen taloustilanteen nopeasti muuttuessa. Taustatekijöistä johtuen talousarvio 2023 tietopohja ei ole normaalilla tasolla. Tämän johdosta Kanta-Hämeen hyvinvointialue tulee päivittämään talousarvion keväällä 2023.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talousarvio 2023 tulee olemaan alijäämäinen. Alijäämän taustatekijöinä on lähtevän rahoituksen taso ja toimintaympäristön nopeat muutokset. Lähtevä valtionrahoitus perustuu luovuttavien organisaatioiden tilinpäätöstietoihin 2021 sekä talousarvioletoihin 2022, jotka eivät vastaa toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. mm. koronasta ja työtaisteluista aiheutuneet hoitojonot, koronakorvausten muutokset sekä kiihtyvä inflaatio. Lisäksi lainsäädäntöön tehdyt muutokset nostavat kustannuksia mm. vuokra-asetus ja lakisääteiset tehtävämuutokset. Lainsäädäntöön tehdyt muutokset eivät nosta ainoastaan hyvinvointialueen oman toiminnan kustannuksia, vaan niille on merkittävä vaikutus myös ostopalveluihin. Erityisesti ikäihmisten ostopalvelusopimusten osalta kustannusnousut ovat huomattavia, 20 – 30 %. Palkkaharmonisaation ja henkilöstön saatavuuden ongelmien yhteisvaikutus hyvinvointialueiden talouteen on myös huomattava. Rahoitusmarkkinoiden nopeat muutokset heikentävät Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloudellista asemaa. EKP on nostanut ohjauksorkoa nopeasti viimeisten kuukausien aikana, joka näkyy korkotason nousu tasolta 0,5 % tasolle 3,5 %. Taso ylittää kaikki riskiskenaariot, jotka on tehty uuden keskussairaalahankkeen toteutuspäätöksen yhteydessä. Hyvinvointialueen lainakanta nousee suunnittelukauden lopussa noin 500 M€, joten korkojen taso heijastuu merkittävästi myös käyttötalouteen korkokuluina.

Ulkoisten riskien lisäksi talousarvioon liittyy sisäisiä riskejä mm. nykyisten organisaatioiden erilaiset kirjauskäytännöt toimintatuottojen ja –kulujen osalta sekä maksujen, etuisuuksien ja avustusten harmonisointi.

Epävarmuustekijöiden johdosta toimialakohtaiset tuloslaskelmat tullaan päivittämään toiminnan käynnistymisen jälkeen keväällä 2023 ja päivitykset tuodaan muutettuun talousarvioesitykseen, joka käsitellään aluehallituksessa ja aluevaltuustossa keväällä 2023. Päivityksen yhteydessä myös toimialojen ja tulosalueiden sitovuustasot määritetään tarkemmalla tasolla (kappale 1.6).

Hyvinvointialueen lähtevän rahoituksen tasoa tullaan oikaisemaan 2022 lopullisten tilinpäätöstietojen perusteella vuonna 2024 (kertakorvaus + rahoituksen lähtevän tason korjaus). Kertakorvaus voidaan todennäköisesti kirjata tilikaudelle 2023, jolloin se parantaa 2023 tilikauden tulosta. Kertakorvaus ja lähtevän rahoituksen korjaus on jo ennakkotietojen pohjalta huomioitu hyvinvointialueen suunnittelukaudelle, joten se ei vaikuta suunnittelukauden alijäämään (kappale 3.2.3). Kertakorvauksen ja lähtevän rahoituksen taso täsmentyy keväällä 2023. Kuntaliiton kyselyn

mukaan tämä korjauseura olisi valtakunnallisesti noin 600 M€, josta laskennallisesti osuus Kanta-Hämeeseen olisi noin 19 miljoonaa euroa.

Kuntien ja kuntayhtymien ennuste tilinpäätös 2022 osalta on noin 20 M€ (TA22 vs. TP22). Taloussuunnitelmassa kertakorvauksen ja lähtevän rahoituksen korjaustasoksi on arvioitu 20M€.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talouden näkökulmasta toiminnallinen ja rakenteellinen uudistuminen on kiireellistä ja välttämätöntä. Lisäpaineita uudistamiselle tuo valtioneuvoston päätös hyvinvointialueen lisälainanottovaltuudesta, jonka ehtona on tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman laatiminen valtiovarainministeriölle 15.5.2023 mennessä. Em. ohjelman on varmistettava Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lainanhoitokyky pitkällä aikavälillä lakisääteiset palvelut turvaten.

Haastava taloudellinen tilanne ei kuitenkaan saa vaarantaa hyvinvointialueen lakisääteisiä velvoitteita järjestää alueen sosiaali- terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut. Keskeisiä tavoitteita talousarviovuodelle 2023 ovat mm. toiminnan häiriötön siirtyminen, palveluiden jatkuvuuden turvaaminen, peruspalveluiden vahvistaminen alueen väestön yhdenvertaisuus turvaten ja henkilöstön saatavuushaasteisiin vastaaminen.

1.4 Talousarvion rakenne

Hyvinvointialueen aluevaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä tilikauden 2023 talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin taloudelliset vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloussuunnitelma sisältää kaksi suunnitteluvuotta talousarviovuoden lisäksi (1+2 vuotta). Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

- Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.
- Käyttötaloussuunnitelmassa kuvataan hyvinvointialueen toimialojen rakenne, tehtävät, tavoitteet ja tuloslaskelma.
- Tuloslaskelmaosassa kuvataan koko hyvinvointialueen tuloslaskelma ja rahoitusosassa hyvinvointialueen rahoitustilanne. Rahoituslaskelma perustuu tuloslaskelman eriin ja taseen erien muutoksiin.
- Investointiosasta kuvataan hyvinvointialuekonsernin investointisuunnitelma. Investointisuunnitelman on oltava valtionvarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön hyväksymä ennen aluevaltuuston käsittelyä.

1.5 Talousarvion laadintaperiaatteet

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talousarvio on laadittu yhteistyössä kuntien ja kuntayhtymien kanssa. Aluevaltuusto on 29.3.2022 §:ssä 32 hyväksynyt Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjeen vuosille 2023–2026. Laadintaohjeeseen on koottu keskeiset talousarviovalmistelua ohjaavat periaatteet, lait ja asetukset. Talousarvion koostaminen on ohjeistettu valmistelutoimiston toimesta maaliskuussa 2022 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen organisaatioille. Ohjeistuksen mukaisesti organisaatiot ovat toimittaneet esitykset 15.6.2022 mennessä valmistelutoimiston kirjaamoon. Tehtyjen esitysten pohjalta on koottu hyvinvointialueen talousarvio, joka on käyty läpi kuntien ja kuntayhtymien kanssa elokuussa 2022.

Laadintaohjeessa talousarvioraami määritettiin seuraavasti: TA22 + rahoituksen muutos 3,02 %. Valtion rahoituksen taso ja toimintaympäristön ulkoiset tekijät ovat muuttunut useita kertoja valmistelun aikana, joten ohjeistuksen taso on osoittautunut liian alhaiseksi.

Talousarvion laadinnassa on pyritty yhtenäistämään luovuttavien organisaatioiden talousarvion laadintaperiaatteet ja korjaamaan epätarkoituksen mukaiset rakenteet. Laadinnassa on huomioitu kaikki tiedossa olevat ulkopuoliset kustannustekijät

- lakisääteiset tehtävämuutokset
- inflaatiosta johtuvat hintojen muutokset
- palvelukapeikat
- palveluiden hintojen korotukset
- vuokra-asetus
- työmarkkinaratkaisu
- palkkaharmonisaatio

Valtionrahoituksen lopullinen taso lisää Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoitusta 5,9 %. Rahoituksen laskenta perustuu TA22 tietoihin, joten todellinen rahoituksen kasvu on noin 2–3 %, kun verrataan TP22 ennusteisiin.

Rahoitukseen liittyvien epävarmuustekijöiden johdosta keskeinen tavoite talousarvion laatimisessa on ollut häiriötön siirtymä. Talousarvion laatimisen yhteydessä ei ollut mahdollista toteuttaa kustannuspaikkatason toimintakulujen kriittistä arviointia, joten toimintakuluihin on kohdennettu 1 % vähennys kaikille toimialoille.

1.6 Talousarvion seuranta

Hyvinvointialueen taloutta seurataan eritasoilla organisaatioissa ja vakioidut raportointi käytännöt määritetään johtoryhmätyöskentelyn käynnistyessä toimiala- ja tulosaluetasolle.

Talouden vakioraportointia toimielimille toteutetaan säännöllisesti, aluehallitukselle kuukausitasolla ja aluevaltuustolle talouden ja toiminnan raportointi puolivuositain. Raportoinnin vakiointi toteutetaan keväällä 2023.

1.7 Sitovuustasot ja tilivelvolliset

Kanta-Hämeen hyvinvointialue aloittaa lakisääteisten tehtävien järjestämisen vuoden 2023 alussa, kun vastuut siirtyvät kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueelle. Toiminnan käynnistyessä hyvinvointialueen rakentaminen on vielä alussa, joten tavoitteiden asettamisen keskiössä on häiriöttömän käynnistämisen varmistamisen.

Sitovien tavoitteiden osalta on tarkoituksen mukaista edetä vaiheittain niin, että tavoitteet ja hyvinvointialueen rakentaminen kulkevat rinnakkain. Sitovien tavoitteiden asettamisessa on tarkoitus edetä kahdessa vaiheessa; 1.1.2023 ja 5/2023, muutettu talousarvioesitys.

Talousarviossa ovat valtuustoon nähden sitovia tavoitteita seuraavat:

Aluehallitusta sitoo

- hyvinvointialueen tilikauden tulos
- investointien yhteissumma

Talousarviossa ovat hallitukseen nähden sitovia tavoitteita seuraavat:

Hyvinvointialueen johtajaa sitoo

- hyvinvointialueen toimintakate
- hyvinvointialueen vuosikate

Rahoitus- ja investointijohtajaa sitoo

- investointikustannukset
- lainanottovaltuus

Toimialajohtajien ja tulosaluejohtajien taloudelliset sitovuustasot määritetään talousarviomuutoksen yhteydessä keväällä 2023.

Hyvinvointialuetasoiset sitovat tavoitteet kuvataan kappaleessa 1.8.

Toiminnalliset valtuustotason sitovat tavoitteet kuvataan toimialakohtaisesti kappaleissa: 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5. ja 1.8.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tilivelvolliset

- hyvinvointialueen johtaja
- toimialajohtajat
- tulosaluejohtajat
- talousjohtaja
- tietohallintojohtaja
- henkilöstöjohtaja
- rahoitus- ja investointijohtaja

Tilivelvolliset tarkentuvat tarvittaessa käyttösuunnitelman ja talousarviomuutoksen yhteydessä keväällä 2023.

1.8 Hyvinvointialueen rahoitus

Hyvinvointialueiden talous muodostaa jatkossa merkittävän osan, 1/3 osaa julkisesta taloudesta. Hyvinvointialueuudistuksen yksi keskeinen muutos on rahoitusmallin muuttuminen kuntapohjaisesta valtion rahoittamaksi toiminnaksi. Hyvinvointialueet päättävät itsehallintonsa nojalla rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoitus perustuu lain 617/2021 § 5 määrittämään laskentamalliin valtion rahoituksen perusteena olevista kustannuksista. Valtio jakaa rahoituksen kaikille hyvinvointialueille laissa (611/2021) määriteltyjen kriteerien perusteella, joita ovat hyvinvointialueen asukasmäärä, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien ja pelastustoimen riskitekijöiden perusteella.

Rahoituksen pohjan muodostaa kunnilta siirtyvät sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ja pelastuslaitoksen kustannukset. Ensimmäisen toimintavuoden rahoitus määräytyy kuntien sote/pela nettokustannus (TP2021 / TA2022) tietojen pohjalta, suhteella 50/50. TP21 tiedot on skaalattu VM:n toimesta 2022 tasoon. Rahoituksen lopullinen taso määritellään valtionvarainministeriön toimesta 2023.

Vuoden 2023 hyvinvointialueiden rahoitus muodostuu seuraavasti

- kunnilta siirtyvät kustannukset (TP2021 ja TA2022 keskiarvo skaalattuna 2022 tasoon)
- koko maan tasolla tarkastus palveluntarpeen kasvulla, hintojen muutoksella ja mahdollisilla tehtävämuutoksilla (+määräaikainen korotus)

- rahoitus jaetaan alueille määrätymistekijöiden perusteella, tarvepohjainen rahoitus (1)
- lasketaan aluekohtainen muutos ja siirtymätasaus (vuoden 2022 poikkileikkaus) (2)
- lasketaan erät yhteensä (1+2)

Marraskuussa 2022 valtionvarainministeriön julkaisemien laskelmien mukaan Kanta-Hämeen valtion rahoitusosuus on sosiaali- ja terveystalouden ja pelastuslaitoksen osalta n. 696,8 milj. euroa vuonna 2023. Hyvinvointialueen talousarviossa valtion rahoitus osuus on kirjattu konserni- ja tukipalveluiden toimialalle.

Valtiovarainministeriön rahoituslaskelma perustuu luovuttavien organisaatioiden palvelujen tuottamisen nettokustannuksiin (toimintakulut – toimintatuotot = nettokustannus). Nettokustannukset tarkoittavat sitä osaa toimintakustannuksista, jotka eivät tule katetuksi kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveystalouden ja pelastuslaitoksen toimintatuotoilla. Nettokustannuksiin sisällytetään myös mm. rahoituserät ja poistot. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen valtion rahoituskehys on kasvava ja lopullinen rahoituksen taso määräytyy valtakunnan tasolla tehtävän laskennan pohjalta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toimintatuotot muodostuvat seuraavista eristä

Myyntituotot	28,0 M€
Maksutuotot	52,9 M€
Tuet ja avustukset	7,7 M€
Muut toimintatuotot	13,0 M€

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toimintatuotot arvioidaan olevan vuonna 2023 yhteensä 101,6 M€.

Hyvinvointialueen rahoituksen muutos kuntapohjaisesta rahoituksesta valtion tarveperusteiseksi rahoitukseksi tapahtuu siirtymätasausmekanismilla. Mekanismin pohjana on laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja hyvinvointialueen alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen palvelutarpeeseen perustuvan rahoituksen taso on korkeampi kuin nykyinen kuntapohjaiseen rakenteeseen perustuva sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoituksen taso.

1.8.1 Lakisääteiset tehtävämuutokset

Valtionrahoituksen tasoa määritettäessä otetaan täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtionrahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella.

1.8.2 Hyvinvointialueen lisärahoitus

Jos valtionrahoituksen taso vaarantaa perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalouden tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on alueella oikeus saada 2–4 luvussa säädetyn lisäksi valtiolta lisärahoitusta, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi.

Lisärahoitus myönnetään valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta. Lisärahoitusta koskevaan päätökseen yhteydessä voidaan asettaa lisäehtoja palvelujen vaikuttavuuteen, laatuun, määrään tai järjestämisen tehokkuutta liittyen.

Lisärahoituksen myöntämisestä ja maksamisesta säädetään 26 §:ssä.

1.8.3 Valtionrahoituksen maksatus

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa valtionrahoituksen hyvinvointialueelle kuukausittain. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä.

Hyvinvointialueiden aloittaessa toiminnan valtionrahoituksen 1. erä maksetaan joulukuussa 2022.

1.9 Kanta-hämeen hyvinvointialueen käynnistymisvaiheen tavoitteet

1.9.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet 2023 – 2026

STM on asettanut seuraavat strategiset tavoitteet hyvinvointialueille:

1. Palvelujen laatu paranee
  - a) Palvelut on järjestetty yhdenvertaisesti ja laissa säädetyt oikeudet turvaten.
  - b) Erityisesti perustason palvelujen toimintavarmuus vahvistuu ja integraatio lisääntyy
  - c) Osaavan henkilöstön saanti turvataan sekä vahvistetaan sosiaali- ja terveysalan veto- ja pitovoimatekijöitä.
2. Kustannusten nousu hallitaan
  - a) Toiminnassa on huomioitu julkisen talouden kestävyys.
  - b) Kustannusten kasvua hidastetaan suhteessa palvelutarpeen kasvuun ja painotusta siirretään ennaltaehkäisevään työhön.
  - c) Kansallisessa ja alueellisessa ohjauksessa painottuu vaikuttavuusperusteisuus.
3. Sosiaali- ja terveydenhuolto on toimiva osa yhteiskuntaa
  - a) Hyvinvointialueiden ja kuntien sekä muiden toimijoiden välillä on toimivat yhteistyörakenteet ja toimintakäytännöt.
  - b) Valmiussuunnittelu on varautuminen toteutuvat kansallisesti yhtenäisiin perusteisiin pohjautuen.
  - c) Toiminnassa tunnistetaan mahdollisuuksia sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviin toimiin sekä keinoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen.
4. Tiedon ja tutkimuksen merkitys kasvaa
  - a) Palvelujärjestelmään sekä perusterveyden- ja sosiaalihuollon palveluihin liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta vahvistuu.

- b) Yhteistyöalueen tasolla suunniteltu tiedonhallinta ja digitalisaatio tukevat tavoitteiden saavuttamista ja asiakaslähtöistä toiminnan uudistamista.

1.9.2 Pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet 2023 – 2026

Sisäministeriö on asettanut seuraavat strategiset tavoitteet hyvinvointialueille:

1. Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.
2. Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.
3. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
4. Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.
5. Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.
6. Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.
7. Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.
8. Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.
9. Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

1.9.3 Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tavoitteet vuodelle 2023

Kanta-Hämeen hyvinvointialue aloittaa toimintansa 1.1.2023, kun järjestämisvastuu siirtyy. Hyvinvointialueen toiminta ja palvelurakenteet rakentuvat vaiheittain ensimmäisten toimintavuosien aikana.

Yleiset koko hyvinvointialuetta koskevat tavoitteet

1. Varmistaa toiminnan häiriötön siirtyminen, johon kuuluu palveluiden jatkuvuus siirtymävaiheessa 1.1.2023 ja asukkaiden palvelujen saatavuuden, laadun ja vaikuttavuuden ylläpitäminen siirtymää edeltävällä tasolla.
2. Varmistaa peruspalveluiden saatavuus.
3. Rakentaa toimiva ja uudistumiskykyinen organisaatio vaiheittain 2023 aikana.
4. Laati suunnitelma hyvinvointialueen talouden tasapainottamiseksi.
5. Työnantajan vetovoimaisuus (pito- ja vetovoima).

1.10 Hyvinvointialueen henkilöstö

Oma Hämeen palvelukseen siirtyy 1.1.2023 alkaen Kanta-Hämeen alueen kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö sekä Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen henkilöstö. Lisäksi Oma Hämeen palvelukseen siirtyvät opiskeluhuollon kuraattorit ja

koulupsykologit sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tukipalvelutehtävissä työskentelevät, jos heidän työtehtävistään vähintään puolet on kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tukitehtäviä. Henkilöstö siirtyy Oma Hämeen palvelukseen liikkeen luovutuksella eli työntekijä/viranhaltija säilyttää siirtymähetkellä voimassa olevat työ- tai virkasuhteesta johtuvat oikeutensa ja velvollisuutensa.

Henkilöstöä siirtyy 17 eri työnantajan palveluksesta. Eniten henkilöstöä siirtyy Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiristä, Hämeenlinnan kaupungilta (ml. pelastuslaitos) ja Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymästä. Siirtyvän henkilöstön määrä on 6 438 (tilanne 15.8.2022), joista vakinaisessa palvelussuhteessa on 5 384 ja määräaikaisessa 1 054. Määräaikaisista palvelussuhteista sijaisten määrä on 562. Lopullinen siirtyvän henkilöstön määrä voidaan todeta vasta liikkeen luovutuksen tapahduttua.

Suurin osa henkilöstöstä sijoittuu terveydenhuollon palveluiden toimialalle (2 690). Ikäihmisten palveluiden toimialalle sijoittuu 1 650 työntekijää, perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimialalle 1 080 työntekijää, konserni- ja tukipalveluiden 718 työntekijää ja pelastustoimen toimialalle 300 työntekijää. Hoito- ja hoivatyön tehtävissä työskentelevät (sairaanhoitajat, lähihoitajat) ammattilaiset, muodostavat suurimman ammattiryhmän (noin 2 700).

Oma Hämeellä on samat henkilöstön vaihtuvuuteen ja saatavuuteen liittyvät haasteet kuin muillakin hyvinvointialueilla. Henkilöstöstä suurin ikäryhmä on 55–59-vuotiaat. Ennusteen mukaan Oma Hämeen henkilöstöstä vanhuuseläkkeelle siirtyvien osuus seuraavan viiden vuoden aikana on noin 800 työntekijää ja kymmenen vuoden aikana noin 1 550 työntekijää. Suurimmat vanhuuseläköitymisen ammattiryhmät suhteessa ammattiryhmän työntekijämäärään ovat sairaala- ja laitosapulaiset, osastonhoitajat, hammashoitajat, lähihoitajat, johdon sihteerit, osastonhoitajat, sosiaalityöntekijät ja ylilääkärit. Eläkkeelle jäämisen lisäksi Oma Hämeessä päättyy vuosittain arvioilta noin 520 vakinaista palvelussuhdetta.

Arvion mukaan ennakoitujen rekrytoinnit vakinaisten palvelussuhteiden osalta tulee olemaan noin 680 työntekijää vuodessa. Määräaikaisiin palvelussuhteisiin, mukaan luettuna sijaistyövoima, rekrytoitava työntekijämäärä on moninkertainen.

Oma Hämeen käynnistysvaiheen henkilöstöjohtamisen suurimmat haasteet liittyvät sekä vakinaisen että määräaikaisen henkilöstön saatavuuteen. Rekrytoinneissa onnistuminen on yksi painopistealue henkilöstöjohtamisessa. Erittäin vaikeasti rekrytoitavia ovat ammattiryhmät, joista on valtakunnallisesti pulaa: sosiaalityöntekijät, sairaanhoitajat, terveydenhoitajat, lähihoitajat, yleislääkärit, erikoislääkärit ja psykologit. Oma Hämeen vetovoimaa työpaikkana ja henkilöstön pitovoimaa kehitetään mm. rakentamalla vetovoimaista työnantajabrändiä ja tehokkaita rekrytointiprosesseja sekä kehittämällä mm. johtamista, työolosuhteita ja palkkausta.

1.11 Hyvinvointialueen ostopalvelut

Asukkaiden saamista palveluista erittäin merkittävä osa on ostopalveluja, joita koskevat hankintasopimukset siirtyvät luovuttavilta organisaatioilta hyvinvointialueelle 1.1.2023. Näiden palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus ylläpidetään siirtymää edeltävällä tasolla. Laaditaan suunnitelma ostopalvelujen hankinnan rakenteista, kilpailuttamisesta, valvonnasta, yhdenmukaistamisesta ja muusta järjestämisestä.

2 KÄYTTÖTALOUSOSA

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talousarvion laadintaprosessi vuodelle 2023 on aloitettu keväällä 2022. Tulevien vuosien määrärahan kohdennukset on tehty yhteistyössä kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen vastuuhenkilöiden kanssa.

Käyttötalousosan teksteissä kuvataan toimialojen palvelut, tavoitteet sekä esitetään niitä koskevat määrärahat ja tuloarviot.

2.1 Konserni- ja tukipalveluiden toimiala

Konserni- ja tukipalveluiden tehtävänä on toimia hyvinvointialueen johdon ja muiden toimialojen kumppanina ja auttaa niitä menestymään palvelutuotannossa ja palveluiden järjestämisessä. Toimiala tuottaa laadukkaita asiantuntijapalveluita ja tukipalveluita hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Toimiala jakautuu tällä hetkellä neljään eri tulosalueeseen: Konsernipalvelut, Tekniikka ja tilat, Palvelutuotannon tukipalvelut ja Hyvinvointialueen esikunta ja järjestäminen. Konsernipalveluihin on koottu hyvinvointialueen hallinnon, talouden, viestinnän, tietohallinnon ja henkilöstöhallinnon palveluita.

Tekniikka ja tilat -tulosalue koostuu alustavasti lääkintätekniikan, rakennuttamispalveluiden, tila- ja omaisuuden hallinnan, turvapalveluiden, kiinteistö- ja kunnossapitopalveluiden ja ympäristöpalveluiden palveluyksiköistä. Tulosalueen johtajaksi on valittu sairaanhoitopiirin tekninen johtaja Ville Vuorijärvi.

Palvelutuotannon tukipalvelut -tulosalueen tehtävänä on tuottaa asiakkaille palveluita omana tuotantona, sidosyksiköiden kautta tai ostopalveluina. Palvelutuotannon tukipalvelut vastaa mm. tulosalueen toimintaan liittyvistä laitteista ja työvälineistä ja yhteiskäytössä olevien apuvälineiden huollosta ja hankinnasta. Tulosalue koostuu alustavasti seuraavista palveluyksiköistä: ateria- ja ruokapalvelut, logistiikka- ja varastopalvelut, sairaala- ja laitoshuoltopalvelut, sihteeripalvelut, tekstiilihuoltopalvelut, välinehuoltopalvelut. Tulosalueen johtajaksi on valittu sairaanhoitopiirin talous- ja tukipalvelujohtaja Tero Pitkämäki.

Konsernipalvelut -tulosalueella toimii henkilöstöhallinnon, taloushallinnon, tietohallinnon, viestinnän ja yleishallinnon palvelut. Tulosalueella ei ole omaa tulosaluejohtajaa. Hyvinvointialueen esikunta ja järjestäminen -tulosalueelle on sijoitettu seuraavat henkilöt ja toiminnot: rahoitus- ja investointijohtaja, kehittämisjohtaja ja yhteysjohtaja. Lisäksi tulosalueelle sijoitetaan tutkimus- ja kehittämistoimintoja, projektinhallintatoimisto ja hanketoimintaa.

2.1.1 Konserni- ja tukipalveluiden toimialan tavoitteet 2023

Koko hyvinvointialueen keskeisenä strategisena tavoitteena on ollut varmistaa häiriötön järjestämisvastuun siirto 1.1.2023 lukien. Tämä tavoite on ohjannut valmistelua alusta lähtien ja johtaa siihen, että vuoden 2023 aikana joudutaan edelleen tekemään merkittäviä muutoksia toimintaan ja todennäköisesti myös organisaatorakenteeseen. Vuoden 2023 aikana painopisteenä on varmistaa tuki- ja konsernipalvelujen häiriötön toiminta, yhtenäistää tietojärjestelmiä, tukea erilaisten organisaatiokulttuurien yhteensovittamisen käynnistämistä ja valmistella ostopalvelujen lähiajan hankintaa koskevat ratkaisut.

2.1.2 Konserni- ja tukipalveluiden toimialan tuloslaskelma

Konserni- ja tukipalveluiden toimialan toimintatuotoiksi on arvioitu 8,8 M€ vuodelle 2023. Toimintakuluiksi on arvioitu 122,2 M€, josta on tehty 1 % leikkaus talousarvion tavoitetasoon 121,0 M€ pääsemiseksi. Leikkauksen kohteet tarkentuvat valmistelun edetessä. Hyvinvointialueen valtionrahoitusosuutta ei olla jaettu toimialoille, vaan se on kokonaisuudessa kirjattu konserni- ja tukipalveluiden alle.

Tili	Tilin nimi	Talousarvio vuodelle 2023
9621	Konserni- ja tukipalveluiden toimiala	
30	TOIMINTATUOTOT	8 835 000
30A	Myyntituotot	4 010 000
32A	Maksutuotot	1 000
33A	Tuet ja avustukset	2 181 000
34A	Muut toimintatuotot	2 643 000
40	TOIMINTAKULUT	-121 020 000
40A	Henkilöstökulut	-58 565 000
43A	Palvelujen ostot	-39 349 000
45A	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 871 000
47A	Avustukset	-218 000
48A	Muut toimintakulut	-14 017 000
7	TOIMINTAKATE	-112 185 000
55	VALTIONRAHOITUS	696 800 000
60	RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-3 470 000
610	Muut rahoitustuotot	1 412 000
620	Korkokulut	-4 848 000
630	Muut rahoituskulut	-34 000
6	VUOSIKATE	581 145 000
70	POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-14 208 000
710	Suunnitelman mukaiset poistot	-14 208 000
5	TILIKAUDEN TULOS	566 937 000
4	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	566 937 000

2.2 Terveydenhuollon toimiala

Terveydenhuollon toimiala vastaa Kanta-Hämeen väestön tarpeenmukaisesta terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisestä, terveysneuvonnasta, sairauksien tutkimuksesta ja hoidosta. Palvelut toteutetaan kiinteässä yhteistyössä muiden toimialojen ja toimijoiden kanssa. Palveluiden toteuttamista ja kehittämisen painopisteitä ohjaa hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, talous, strategia ja lainsäädäntö.

Terveydenhuollon toimiala jakautuu seitsemään tulosalueeseen, jotka ovat perusterveydenhuollon avopalvelut, perusterveydenhuollon sairaalapalvelut, erikoissairaanhoidon avo- ja sairaalapalvelut, suunterveydenhuollon palvelut, kuntoutuspalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä kliiniset tukipalvelut ja diagnostiikka.

Perusterveydenhuollon avopalveluiden tulosalue vastaa perusterveydenhuollon kiireettömien ja kiireellisten palveluiden tuottamisesta. Palvelut tuotetaan nykyisillä terveysasemilla. Perusterveydenhuollon sairaalapalveluiden tulosalue vastaa perusterveydenhuollon osastotoiminnasta, kotisairaaloiminnasta ja lääkäriytyövoiman riittävydestä ikäihmisten palvelujen toimialueen palveluissa.

Erikoissairaanhoidon sairaalapalveluiden tulosalue on suurin tulosalue ja se jakautuu konservatiiviseen ja operatiiviseen palvelualueeseen. Lähtökohtana on nykyisten erikoissairaanhoidon palveluiden jatkuminen vuonna 2023 ja palvelupisteet jatkavat toimintaansa Forssassa, Riihimäellä ja Hämeenlinnassa. Forssan erikoissairaanhoidon palvelut integroituvat tulosalueen kokonaisuuteen.

Suunterveydenhuollon tulosalueella integroituvat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon suunterveydenhuollon palvelut. Palvelupisteet säilyvät ennallaan. Yhteistyö käynnistyy vaativan perusterveydenhuollon (esim. protetiikka, oikomishoito) palveluiden kehittämisellä.

Kuntoutuksen tulosalueen palvelut läpileikkaavat muita toimialoja ja tulosalueita. Keskeisinä palveluina ovat apuvälinepalvelut, erikoissairaanhoidonpalvelut (fysiatrian poliklinikka, kipupoliklinikka, sairaalan terapiapalvelut), aikuisikäisten polikliiniset palvelut (lääkinnällinen kuntoutus, fysioterapeuttien suoravastaanotot ym), terveyssoseaalityö, vammaisten kuntoutuspalvelut ja lasten- ja nuorten kuntoutuspalvelut (lastenkuntoutustyöryhmä, neuropsykologinenryhmä). Kotiinviävät ikääntyneiden kuntoutuspalvelut sijaitsevat siirtymävaiheessa ikäihmisten palveluissa.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tulosalueella tuotetaan perustason mielenterveys- ja riippuvuuspalvelut, mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut, erityistason päihde- ja riippuvuuspalvelut sekä psykiatrian, lasten- ja nuorisopsykiatrian erikoissairaanhoidon palvelut.

Kliiniset tukipalvelut ja diagnostiikka tulosalue tuottaa muille toimialoille ja tulosalueille lääkehuollon, kuvantamisen, kliinisen fysiologian, kliinisen neurofysiologian ja sairaalafysiikkojen palveluita. Lisäksi tällä tulosalueella on infektioiden torjuntayksikkö ja vastuu laboratoriopalveluista (Fimlab).

Tulosalueiden tehtävät ja tavoitteet kuvataan tarkemmin käyttösuunnitelmassa.

2.2.1 Terveydenhuollon toimialan tavoitteet 2023

Tavoitteena on varmistaa toiminnan häiriötön siirtyminen, johon kuuluu palveluiden jatkuvuus siirtymävaiheessa 1.1.2023 ja asukkaiden palvelujen saatavuuden, laadun ja vaikuttavuuden ylläpitäminen siirtymää edeltävällä tasolla.

Toiminnan käynnistyessä 1.1.2023 on keskeistä turvata palveluiden häiriöttömyys asiakkaiden näkökulmassa. Palvelut ovat saatavilla samalla tavalla kuin aiemminkin. Palveluihin pääsyn kriteereitä yhtenäistetään yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tunnistetaan prosessien kehittämis- ja yhtenäistämistarpeita. Lisäksi kiinnitetään huomiota työn sujuvuuteen ja yhteistyöhön muiden toimialojen kanssa.

Vuonna 2023 keskiössä on integraatiohyötyjen tunnistaminen ja keskeisten kehitettävien ydinprosessien määrittäminen. Mahdollisia päällekkäisyyksiä karsitaan ja luodaan yhteisiä toimintamalleja.

Terveyspalveluissa jatketaan varautumista kiristyvään hoitotakuulainsäädäntöön, hyödynnetään digitalisaation ja automatisaation ratkaisuja, huomioidaan väestön ikääntymisen tuomia muutoksia palvelutarpeeseen, puretaan koronaviruspandemian aikana syntynyttä hoitovelkaa ja valmistaudutaan ASSI-sairaalan mukana tuomiin toiminnallisiin muutoksiin. Keskiössä on myös toimialoja yhdistävän SOTE-keskustuksen konkretisointi erityisesti monialaisesta yhteistyöstä hyötyvien asiakkaiden palveluiden parantamiseksi.

Vuoden 2023 tavoitteena on pitää hoidonsaatavuus hyvällä ja lain edellyttämällä tasolla. Tämä tarkoittaa onnistumista koronavirusepidemian aiheuttaman hoitovelan purussa ja henkilöstön rekrytoinnissa. Erityisesti perusterveydenhuollossa luodaan hoidon jatkuvuutta parantavia prosesseja. Parantamalla hoidon jatkuvuutta perusterveydenhuollossa lisätään hoidon vaikuttavuutta.

Onnistumista tarvitaan myös toimilla, jotka parantavat henkilöstön saatavuutta ja pysyvyyttä. Näitä toimia suunnitellaan yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa. Keskiössä on myös kokonaisuuksien optimointi, millä tarkoitetaan taloudellisten panosten kohdentamista parhaan hyödyn ja tuloksen saavuttamiseksi (vaikuttavuuden). Tähän vaikutetaan tiedollajohtamisen osaamisella ja työkaluilla.

Terveyspalveluiden yhteiset toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023	
Tavoite	Mittari
Asiakaskokemus	NPS yli 70
Peruspalveluiden saatavuus	T3 (kolmas vapaa aika) alle 14
Erikoissairaanhoidon saatavuus	Ensikäynnin mediaani alle 20 vrk

Riskit talousarviovalmistelussa

Tärkeimpänä toiminnallisena ja taloudellisena riskinä on henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus, mikä vaarantaa palveluiden toteutumista. Erityisen haavoittuvaa on leikkaustoiminta, mielenterveys- ja riippuvuuspalvelut sekä palvelut, joissa työskentelee erityistyöntekijöitä.

Keskeisinä taloudellisina riskeinä toimialalla näyttäytyy myös koronaviruspandemian jatkuminen ja kertynyt hoitovelka, joka on pidentänyt hoitoon pääsyn jonotusaikoja jopa yli lakisääteisten ylärajojen. Lain suomat mahdollisuudet sopeuttamiselle ovat kapeat ja ahdinkoa lisää ostopalveluiden kallistuminen yleisen kustannus nousun myötä. Talouden hallintaan tuo oman haasteensa myös siirtymävaiheen kustannuspaikkarakenne, joka ei vastaa todellisia toimintoja ja vaikeuttaa alkuvaiheen talouden seuranta ja hallintaa.

Koronaviruspandemia sitoo merkittävästi henkilöstöresurssia myös vuonna 2023 näytteenottoon, jäljitystoimintaan ja rokotustoimintaan sekä koronavirusinfektion hoitoon. Tästä koituviin merkittäviin kustannuksiin ei ole talousarviossa varauduttu ja kansallinen erillisrahoitus koronakuluihin on pienentynyt ja sen jatko on epävarma.

Riskinä nähdään myös potilasvirtauksen haasteet ja niiden ratkaisemiseksi tarvittava toimialojen välinen yhteistyö.

2.2.2 Terveysthuollon toimialan tuloslaskelmat

Terveysthuollon toimialan toimintatuotoiksi on arvioitu 37,1 M€ vuodelle 2023. Toimintakuluiksi on arvioitu 330,0 me, josta on tehty prosentin leikkaus talousarvion tavoitetasoon 326,7 M€ pääsemiseksi. 1% leikkauksen kohteet tarkentuvat valmistelun edetessä.

Tili	Tilin nimi	Talousarvio vuodelle 2023
9622	Terveysthuollon toimiala	
30	TOIMINTATUOTOT	37 154 000
30A	Myyntituotot	12 359 000
32A	Maksutuotot	23 168 000
33A	Tuet ja avustukset	127 000
34A	Muut toimintatuotot	1 500 000
40	TOIMINTAKULUT	-326 701 000
40A	Henkilöstökulut	-158 076 000
43A	Palvelujen ostot	-119 721 000
45A	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-40 079 000
47A	Avustukset	-224 000
48A	Muut toimintakulut	-8 601 000
7	TOIMINTAKATE	-289 547 000
6	VUOSIKATE	-289 547 000
70	POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 346 000
710	Suunnitelman mukaiset poistot	-2 346 000
5	TILIKAUDEN TULOS	-291 893 000
4	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-291 893 000

2.3 Ikäihmisten palveluiden toimiala

Ikäihmisten palvelujen toimialan tehtävänä on tukea ikäihmisten mahdollisuuksia asua turvallisesti kotonaan mahdollisimman pitkään sekä järjestää tarpeenmukaisia asumisen ja palvelujen yhdistäviä ratkaisuja aina pitkäaikaiseen ympärivuorokautiseen palveluasumiseen saakka. Ikäihmisten palveluiden toimiala jakaantuu kolmeen tulosalueeseen: asiakasohjaus, kotihoito ja asumispalvelut.

Ikäihmisten palveluihin kuuluvat asiakasohjaus, tukipalvelut mukaan lukien kuntouttavat päivätoiminnot, kotihoito, omaishoidon tuki, perhehoito, yhteisöllinen asuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen, sosiaalihuollon ikäänntyneille suunnattu laitospalvelu. Palveluja voidaan tarjota tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tai säännöllisesti ja pitkäaikaisesti. Ikäihmiset ohjautuvat palveluihin asiakasohjausyksikön kautta, jossa palvelutarve selvitetään yhdessä asiakkaan kanssa ja järjestetään hänelle soveltuvimmat palvelut.

Suurimmat asiakasvolyymit ovat säännöllisessä kotihoidossa, jossa on noin 2 400 säännöllistä asiakasta ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja laitospalvelussa, jossa on noin 2 000 asiakasta. Palveluja tuotetaan omana toimintana, ostopalveluna sekä palveluseleillä. Ostopalvelutoiminnan osuus erityisesti asumispalveluissa on merkittävä, eli noin 50 %.

Kanta-Hämeessä 75 vuotta täyttäneitä asukkaita on noin 20 200, mikä on 11,9 % koko väestöstä (Tilastokeskus 31.12.2021). Tämä ikäluokka on väestöennusteen mukaan ainut kasvava ikäluokka maakunnassa. Ennusteen mukaan vuoteen 2030 mennessä 75-84 -vuotiaiden määrä kasvaa noin 40 % ja vuoteen 2040 mennessä 85 vuotta täyttäneiden määrä kaksinkertaistuu nykyiseen verrattuna. Väestön ikääntyminen näkyy myös nopeasti lisääntyvänä palvelutarpeiden kasvuna siitä huolimatta, että väestö ikääntyy aikaisempaa terveempänä ja toimintakykyisempänä.

Väestön ikääntymisen lisäksi ikäihmisten palveluiden toimialaan vaikuttaa voimakkaasti vaikeudet henkilöstön saatavuudessa sekä uudistuvan lainsäädännön myötä lisääntyvät veloitteet ja kustannukset. Näiden vaikutukset ulottuvat ikäihmisten palveluja laajemminkin esimerkiksi hoitoketjujen toimivuuteen.

2.3.1 Ikäihmisten palveluiden toimialan tavoitteet 2023

Tavoitteena on varmistaa toiminnan häiriötön siirtyminen, johon kuuluu palveluiden jatkuvuus siirtymävaiheessa 1.1.2023 ja asukkaiden palvelujen saatavuuden, laadun ja vaikuttavuuden ylläpitäminen siirtymää edeltävällä tasolla.

Häiriöttömän siirtymän varmistamiseksi ensivaiheessa keskitytään palveluiden jatkuvuuden turvaamiseen, käynnissä olevan kehittämistyön jatkuvuuteen sekä palveluiden, toimintamallien ja -käytänteiden yhtenäistämiseen. Häiriöttömyyden turvaaminen ja yhtenäistämistyö jatkuvat, vaikka painopiste myöhemmin siirtyisi uuden kehittämiseen ja muutokseen. Vuoden 2023 aikana toimialalla on tehtävä kokonaisvaltainen selvitys, jonka perusteella palvelurakenteen, palveluiden ja toimintamallien kehittämisestä pidemmällä aikavälillä voidaan päättää.

Ikäihmisten palvelujen strateginen painopiste on jo pitkään ollut sekä valtakunnallisesti että Kanta-Hämeessä kotona asumisen mahdollistaminen. Tämä edellyttää neuvonnan, ohjauksen ja palvelutarpeen arvioinnin kehittämistä ja niiden toimivuuden varmistamista. Omaishoitoa, kotiin vietäviä palveluja ja erilaisia kotiympäristöjä tulee vahvistaa ja kehittää tämän painopisteen saavuttamiseksi. Ydintavoitteena on, että ikäihmiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti. Tämä tarkoittaa myös raskaampien palvelujen kuten ympärivuorokautisen palveluasumisen saatavuutta silloin, kun se vastaa asiakkaan tarpeita.

Ikäihmisten palvelujen toimialalla jatketaan maakunnassa tehtyä palvelurakenteen muutosta ja toimintamallien kehittämistä edelleen painottaen esimerkiksi arvioivia ja kuntouttavia toimintamalleja, hyvinvointiteknologisia ratkaisuja, digitalisaatiota ja tarkoituksenmukaisia

etätoimintoja sekä asumisen ja palvelut yhdistäviä koti- ja toimintaympäristöjä. Erityisesti asumisen ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta tiivis yhteistyö kuntien kanssa jatkossa on olennaista.

Aloittavan organisaation tavoitteet:		
Ikäihmiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2023
Ikäihmiset saavat tarvitsemansa palvelut vähintään lakisääteisessä ajassa	Palvelutarpeen arviointien valmistuminen 3 kk:n aikana	100 %
	Ympäri vuorokautiseen hoivaan pääsyn odotusaika max 90 vrk	100 %
Kotona asumisen mahdollistaminen	75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittari: Kotona asuvien osuus väestöstä	Kasvaa nykyisestä *) *) 91,5 % Sotkanet 31.12.2021
	75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittari: Omaishoitoa saavien osuus väestöstä	Pysyy ennallaan tai kasvaa *) *) 5,1 % Sotkanet 31.12.2021

Keskeisiä painopisteitä tai kehittämiskohteita ovat lisäksi seuraavat: henkilöstön saatavuus sekä veto- ja pitovoimatekijät yhteistyössä henkilöstöpalveluiden kanssa, palveluprosessien kehittäminen, integraation edistäminen yhteistyössä muiden toimialojen kanssa, tiedolla johtamisen rakentaminen.

Riskit talousarviovalmistelussa

Talousarviota valmisteltaessa useat lainsäädännöllisiin muutoksiin liittyvät vaikutukset ovat olleet vielä täsmentymättä. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoituksen 0,7:een noston osalta valmistelussa on porrastaminen vuoden 2023 aikana. Sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain uudistusten talousvaikutusta vuodelle 2023 ei ole voitu vielä riittävästi arvioida.

Henkilöstön saatavuusvaikeudet, inflaatio ja maailmanpoliittinen tilanne ovat johtaneet poikkeuksellisen suuriin korotusesityksiin ostopalvelutoimijoiden osalta. Neuvottelut yksityisten toimijoiden kanssa ovat olleet talousarviovalmistelun edetessä vielä kesken, eikä lopullista kustannusvaikutusta ole vielä ollut tiedossa.

Talousarvion valmisteluun liittyy riski myös lähtöorganisaatioiden alijäämäisistä budjeteista valmistelun pohjana. Väestön ikääntymisen myötä kasvaviin palvelutarpeisiin ei ole talousarvioesityksessä varauduttu.

2.3.2 Ikäihmisten palveluiden toimialan tuloslaskelmat

Ikäihmisten toimialan toimintatuotoiksi on arvioitu 36,8 M€ vuodelle 2023. Toimintakuluiksi on arvioitu 189,2 M€, josta on tehty 1 % leikkaus talousarvion tavoitetasoon 187,3 M€ pääsemiseksi. Toimenpiteet ja siten leikkauksen kohdennus tarkentuvat valmistelun edetessä ja kokonaiskuvan tarkentuessa ikäihmisten palveluiden toimialan kokonaisuudesta.

Tili	Tilin nimi	Talousarvio vuodelle 2023
9623	Ikäihmisten palveluiden toimiala	
30	TOIMINTATUOTOT	36 779 000
30A	Myyntituotot	3 583 000
32A	Maksutuotot	25 919 000
33A	Tuet ja avustukset	1 350 000
34A	Muut toimintatuotot	5 927 000
40	TOIMINTAKULUT	-187 321 000
40A	Henkilöstökulut	-85 504 000
43A	Palvelujen ostot	-80 404 000
45A	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 108 000
47A	Avustukset	-6 988 000
48A	Muut toimintakulut	-12 317 000
7	TOIMINTAKATE	-150 542 000
6	VUOSIKATE	-150 542 000
70	POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-161 000
710	Suunnitelman mukaiset poistot	-161 000
5	TILIKAUDEN TULOS	-150 703 000
4	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-150 703 000

2.4 Perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimiala

Perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimiala jakautuu viiteen tulosalueeseen, jotka ovat perhekeskuspalvelut, lastensuojelu, sosiaalipalvelut, vammaispalvelut ja päivystykselliset sosiaalipalvelut.

Perhekeskuspalvelut muodostuvat lapsille ja perheille suunnatuista sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista. Näitä ovat äitiys- ja lastenneuvola, perhesuunnittelu, lasten kuntoutuspalvelut, sosiaalihuoltolain mukaiset perheiden palvelut (kotipalvelu, perhetyö, sosiaaliohjaus, sosiaalityö, kasvatus -ja perheneuvonta), perheoikeudelliset palvelut ja opiskeluhoito. Toiminta organisoituu verkostomaiseen perhekeskustoimintaan, joka sisältää sote-palveluiden lisäksi kuntiin vastuulla olevia toimintoja ja kolmannen sektorin toimintaa.

Lastensuojelun tulosalue pitää sisällään avo-, sijais- ja jälkihuollon palvelut. Lisäksi lastensuojeluun kuuluvat perhehoitoyksikkö Kanerva ja maakunnan omat sijaishuollon laitokset, joita on kolme kappaletta. OmaHämeen alueella on lisäksi 25 yksityistä laitosta ja perhehoitoperheitä noin 150.

Sosiaalipalvelujen tulosalueeseen kuuluvat aikuissosiaalityön ja taloudellisen tuen palvelut, johon kuuluvat mm. aikuisten psykososiaalisen tuen palvelut, välitystilat, asumisohjaus ja toimeentulotuen myöntämiseen liittyvät palvelut. Työllisyydenhoidon ja toimintakyvyn edistämisen palveluihin kuuluu TYP, kuntouttava työtoiminta, työpajatoiminta sekä työ- ja toimintakyvyn palvelut. Kotouttamista edistävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sisältävät mm. kotoutumisen asiantuntijapalvelut, kiintiöpakolaisten palvelut ja kotouttavan perhetyön palvelut.

Vammaispalveluiden tulosalueella tuotetaan palveluohjaus ja sosiaalityö vammaisille henkilöille, erilaisia avo- ja tukipalveluita, työ- ja päivätoimintaa sekä asumispalveluita. Osa toiminnasta tuotetaan omana tuotantona, mutta valtaosa asumispalveluista on ostopalveluita. Vammaispalveluiden tulosalueella toiminta pohjautuu asiakkaan osallisuuteen ja itsemääräämisoikeuden tukemiseen. Asiakas on palvelujen suunnittelussa aktiivinen toimija ja tarvittaessa hänellä on tukenaan omaiset ja muut läheiset.

Päivystyksellisten sosiaalipalveluiden tulosalueelta tuotetaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen palvelu ja Ankkuri-toiminta sekä lähisuhdeväkivaltatyön koordinointi. Nuorten ongelmien puuttumiseen kohdennettu Ankkuri-toiminta tuotetaan yhteistyössä poliisin ja maakunnan kuntien nuorisotoimen kanssa. Lisäksi tulosalue on valmiuden sekä varautumisen osalta sosiaalihuollon ensisijainen toimija yhteistyössä muiden toimialojen toimijoiden kanssa.

2.4.1 Perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimialan tavoitteet 2023

Tavoitteena on varmistaa toiminnan häiriötön siirtyminen, johon kuuluu palveluiden jatkuvuus siirtymävaiheessa 1.1.2023 ja asukkaiden palvelujen saatavuuden, laadun ja vaikuttavuuden ylläpitäminen siirtymää edeltävällä tasolla.

Vuoden 2023 aikana tavoitteena on saada toiminnan käynnistymiseen liittyvät asiat riittävän hyvälle tasolle. Tärkeää on yhdenmukaistaa OmaHämeen alueen palveluiden asiakasohjaus, palveluiden myöntämisen edellytykset ja palvelusisällöt siten, että asukkaat tulevat yhdenvertaisesti kohdelluiksi. Käynnistämiseen liittyy myös tilanteen tiivis seuranta ja ilmenneiden virheiden korjaaminen. Tulosaluekohtaisia tavoitteita tarkennetaan käyttösuunnitelmavaiheessa.

Sosiaalityön resurssi jaetaan eri toimialoille, ikäkausiin ja palvelusisältöihin tarkoituksenmukaisella tavalla. Myös aikuissosiaalityön ja terveysosiaalityön työnjakoa ja resurssien kohdentamista selvitetään. Tähän liittyy palveluiden rakenteiden ja johtamisen, henkilöstön tehtäväkuvien ja sijoittumisen muokkaamista. Tehtäväkuvien ja johtamisen mallien muokkaamiseen vaikuttaa myös se, että lastensuojelun palvelut tullaan järjestämään eriyttynä työnä jakautuen avohuoltoon sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon.

Käynnistymiseen liittyvien asioiden lisäksi perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluissa tavoitteena on asiakkuuteen liittyvä prosessin hyvä hallinta. Ennen asiakkuutta olevaan vaiheeseen tullaan panostamaan ohjausta ja neuvontaa kehittämällä. Asiakkuuksien segmentointi ohjaa prosessia ja palvelusisältöjä ja tarkoitus on ottaa haltuun satunnaiset kevyttä tukea tarvitsevien, erityisessä riskissä olevien ja paljon tukea tarvitsevat ja palveluita käyttävät asiakkaiden asiakasohjaus ja palvelusisällöt.

Lapsiperheiden palveluissa tavoitteena on saada vähennettyä sijaishuollon tarvetta. Käytännössä tavoitteena on saada kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrää vähennettyä siirtämällä painopistettä lastensuojelun avohuollon toimiviin ja vaikuttaviin käytänteisiin sekä lastensuojelusta perhekeskuspalveluihin. Perhekeskuspalveluiden omana tavoitteena on verkostomaisen perhekeskuksen toimintamallin yhtenäistäminen hyvinvointialueella huomioiden kuntien varhaiskasvatus ja opetus, sekä kolmannen sektorin toiminta. Perhekeskuksen toiminnan kehittämisessä tullaan hyödyntämään yhteisövaikuttavuuden viitekehystä ja systeemiajattelua. Perhekeskus sisältää myös terveydenhuollon palveluita kuten neuvola ja koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ja yhteistyö terveydenhuollon kanssa on tiivistä mm. lääkäripalveluiden osalta.

Sosiaalipalveluissa tavoitteet liittyvät hyvän pohjan aikaansaamiseen palveluiden toteuttamiselle. Vuoden 2023 aikana tullaan tekemään tietojärjestelmien yhdenmukaistamista. Samoin maahanmuuttajien erityiskustannuksien korvaamisen prosessi on mallinnettava. Tavoitteena on mallintaa taloudellisen tuen prosesseja siten, että osa toimeentulotuen myöntämisestä olisi keskittettyä. Lisäksi rakenteellisen sosiaalityön ja sosiaalisen raportoinnin toimintamallit otetaan käyttöön.

Vammaispalveluissa vuoden 2023 aikana tehdään yhdenmukaistamistyötä kummallakin palvelualueella. Toinen tavoite on mallintaa palvelut vastaamaan uutta vammaispalvelulakia, joka tulee voimaan alkuvuoden aikana.

Päivystyksellisissä sosiaalipalveluissa toteutetaan virka-aikaisen päivystyksen siirto ja keskittäminen sekä sisällön suunnittelu osaksi päivystyksellisiä palveluja. Tämä vapauttaa resurssia muille tulosalueille suunnitelmallisen sekä tavoitteellisen työn tekemiseen ja keskittäminen vahvistaa tasalaatuisuutta päivystyksellisessä työssä. Toinen keskeinen tavoite on Ankkuri-toiminnan yhdenmukaistaminen maakunnalliseksi toimintamalliksi. Lähisuhdeväkivaltatyöstä rakennetaan oma kokonaisuutensa hyvinvointialueelle.

Alkavan organisaation tavoitteet	
Perhe-, sosiaali- ja vammaispalvelut	
Tavoite	Mittari
Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi määräajassa	100%
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-v määrä suhteutettuna samanikäiseen väestöön	Alle kansallisen tason
Harkinnanvaraisen toimeentulotuen myöntäminen määräajassa	100%
Tuestusti asuvien osuuden kasvaminen vammaisten asumispalveluiden sisällä	
Kotoutumispalveluiden asiakkaiden määrä	
Asiakaskokemus	NPS :n käyttöä selvitetään

Riskit talousarviovalmistelussa

Keskeinen toiminnan riski toimialalla on henkilöstön saatavuuden vaikeudet ja myös henkilöstön vaihtuvuus palveluissa, joissa jatkuvuus olisi selkeä vaikutustekijä. Etenkin niissä palveluissa, joita koskee henkilöstömitoituksia, työntekijöiden hankinta ostopalveluina kasvattaa kustannuksia.

Toiseksi riskiksi nimetään kysynnän kasvu, mikä liittyy osin vammaispalvelulakiuudistukseen, kotikuntapäätöksiin kotoutumisen edistämisen palveluissa sekä korona- ajan velka ja palveluiden saatavuudessa olleet ongelmat.

Pesovassa on myös kustannusten kasvua, jotka eivät ole mukana talousarvioluvuissa. Tällaisia on mm. lastensuojelun sijaishuollon kilpailutus vuoden 2022 lopulla samoin kuin psykologien hankinta kilpailutuksen kautta.

2.4.2 Perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimialan tuloslaskelmat

Toimintatuottojen määräksi vuoden 2023 budjettiin on arvioitu 14,9 M€ ja toimintakuluiksi 150,9 M€, josta on tehty 1 % leikkaus tavoitetasoon 149,4 M€ pääsemiseksi. Leikkaukset toteutetaan koko toimialan budjettiin ja siihen liittyvät toimenpiteet ja tarkempi kohdentaminen selviävät myöhemmin.

Tili	Tilin nimi	Talousarvio vuodelle 2023
9624	Perhe-, vammais- ja sosiaalipalveluiden toimiala	
30	TOIMINTATUOTOT	14 972 000
30A	Myyntituotot	7 418 000
32A	Maksutuotot	3 407 000
33A	Tuet ja avustukset	1 285 000
34A	Muut toimintatuotot	2 862 000
40	TOIMINTAKULUT	-149 457 000
40A	Henkilöstökulut	-50 057 000
43A	Palvelujen ostot	-78 439 000
45A	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 238 000
47A	Avustukset	-10 929 000
48A	Muut toimintakulut	-8 794 000
7	TOIMINTAKATE	-134 485 000
6	VUOSIKATE	-134 485 000
70	POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-12 000
710	Suunnitelman mukaiset poistot	-12 000
5	TILIKAUDEN TULOS	-134 497 000
4	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-134 497 000

2.5 Pelastustoimen toimiala

Pelastustoimen toimiala / Kanta-Hämeen pelastuslaitos vastaa pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasosta sekä pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Pelastustoimi huolehtii osaltaan alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden ylläpitämisestä hyvinvointialueen ja pelastustoimen kansallisen strategian mukaisesti. Pelastuslaitos huolehtii alueellaan:

- 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
- 2) pelastustoimen valvontatehtävistä;
- 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
- 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä;
- 5) ensihoitopalveluun kuuluvista tehtävistä.

Pelastustoimen toimiala jakautuu neljään tulosalueeseen: Pelastustoiminta, Onnettomuuksien ehkäisy ja varautuminen, Ensihoito sekä Toimialasidonnaiset tukipalvelut.

2.5.1 Pelastustoimen toimialan tavoitteet 2023

Vuoden 2023 keskeisin tavoite on toiminnan häiriötön jatkuvuus ja palvelutasopäätöksen mukaisten palveluiden tuottaminen. Pelastustoimi on jo useiden vuosien ajan järjestetty alueellisesti ja siksi merkittäviä toiminnallisia muutoksia ei käynnistysvaiheessa ole tarkoituksenmukaista tehdä.

Pelastuslaitoksen toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2023
Valvontatoiminnan palveluiden toteutuminen palvelutasopäätöksen ja valvontasuunnitelman mukaisesti, asiakastyytyväisyys on erinomaista.	Määräaikaisten palotarkastusten toteutuminen	100 %
	Jatkuvan tarkastusseurannan asiakastyytyväisyys	> 4,5
Pelastustoimintapalvelujen toteuttaminen ja kohteen tavoittaminen palvelutasopäätöksen ja toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti.	Kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttanut kohteen I-riskialueella 50 % tehtävistä	< 6 min
	Kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttanut kohteen kaikissa riskiluokissa (mediaani).	< 12 min
Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen palvelutasopäätöksen mukaisesti	Riskiluokka A-B, ydintaajama 50 % tehtävistä	< 6 min
	Riskiluokka A-B, ydintaajama 90 % tehtävistä	< 10 min

Riskit talousarviovalmistelussa

Muuttunut kansainvälinen turvallisuustilanne saattaa edellyttää pelastustoimelta ja hyvinvointialueelta kokonaisuutena mm. huoltovarmuuteen ja kyberturvallisuuteen liittyvää varautumista, jonka taloudellisia vaikutuksia ei olla kokonaisuudessaan otettu huomioon.

Myös pelastustoimen henkilöstön saatavuus on muiden toimialojen tavoin heikentynyt. Tällä saattaa merkittävästi vaikeuttaa palvelutasopäätöksen mukaisten palveluiden tuottamista.

2.5.2 Pelastustoimen toimialan tuloslaskelmat

Toimintatuottojen määräksi vuoden 2023 budjettiin on arvioitu 3,8 M€ ja toimintakuluiksi 24,1 M€, josta on tehty 1 % leikkaus tavoitetasoon 23,8 M€ pääsemiseksi. Leikkaukset toteutetaan koko toimialan budjettiin ja siihen liittyvät toimenpiteet ja tarkempi kohdentaminen selviävät myöhemmin.

Tili	Tilin nimi	Talousarvio vuodelle 2023
9626	Pelastustoimi	
30	TOIMINTATUOTOT	3 836 000
30A	Myyntituotot	647 000
32A	Maksutuotot	400 000
33A	Tuet ja avustukset	2 760 000
34A	Muut toimintatuotot	29 000
40	TOIMINTAKULUT	-23 883 000
40A	Henkilöstökulut	-16 568 000
43A	Palvelujen ostot	-1 478 000
45A	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 248 000
47A	Avustukset	-624 000
48A	Muut toimintakulut	-3 965 000
7	TOIMINTAKATE	-20 047 000
6	VUOSIKATE	-20 047 000
70	POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-729 000
710	Suunnitelman mukaiset poistot	-729 000
5	TILIKAUDEN TULOS	-20 776 000
4	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-20 776 000

3 TULOSLASKELMAOSA

Talousarvion tuloslaskelmaosa sisältää kaikki toiminnan tulo- ja menoerät. Kokonaisrahoituksen riittävyttä arvioidaan toiminta- ja vuosikatteen, sekä tilikauden tuloksen avulla.

Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Poistoissa ja arvonalentumisten erässä on yleensä taseessa olevasta kalustosta ja rakennuksista tehdyt suunnitelman mukaiset poistot. Kun vuosikatteesta vähennetään poistot ja satunnaiset menot, saadaan tilikaudelle budjetoitujen tulojen ja menojen erotus eli tilikauden tulos, joka tilinpäätöksessä lisää tai vähentää omaa pääomaa.

3.1 Hyvinvointialueen tuloslaskelma 2023

Tili	Tilin nimi	Talousarvio vuodelle 2023
962AA	KANTA-HÄMEEN HYVINVOINTIALUE	
30	TOIMINTATUOTOT	101 576 000
30A	Myyntituotot	28 017 000
32A	Maksutuotot	52 895 000
33A	Tuet ja avustukset	7 703 000
34A	Muut toimintatuotot	12 961 000
40	TOIMINTAKULUT	-808 382 000
40A	Henkilöstökulut	-368 771 000
43A	Palvelujen ostot	-319 390 000
45A	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-53 545 000
47A	Avustukset	-18 982 000
48A	Muut toimintakulut	-47 694 000
7	TOIMINTAKATE	-706 806 000
55	VALTIONRAHOITUS	696 800 000
60	RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-3 470 000
610	Muut rahoitustuotot	1 412 000
620	Korkokulut	-4 848 000
630	Muut rahoituskulut	-34 000
6	VUOSIKATE	-13 476 000
70	POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-17 456 000
710	Suunnitelman mukaiset poistot	-17 456 000
5	TILIKAUDEN TULOS	-30 932 000
4	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-30 932 000

3.2 Hyvinvointialueen taloussuunnitelma kaudella 2023-2025

Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloussuunnitelma laaditaan kolmeksi vuodeksi 2023–2025.

Taloussuunnitelma laaditaan siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä eli vuonna 2025. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Vuonna 2023 syntynyt alijäämä tulee siis olla katettuna tilikauden 2026 loppuun mennessä. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen muutetun lainanottovaltuuden ehdot on myös huomioitava talouden suunnittelukaudella.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus 31.10.22 § 217 on asettanut talouden suunnittelu-kehityksen, jonka tehtävänä on ollut antaa reunaehdot hyvinvointialueen taloussuunnitelman laadinnalle. Suunnittelukehyksessä osoitetaan rahoitusennusteeseen perustuva yleislinjaus käyttötalouden menokehyksestä siten, että talouden tasapainotavoite tulee täytetyksi.

Hyvinvointialueen suunnittelukehyksen määrittämisen jälkeen on valtionrahoitusosuutta tarkennettu ja toimintakulujen kirjauksia tilikausille täsmennetty. Taloussuunnitelma on laadittu tarkennettujen tietojen pohjalta.

3.2.1 Lähtökohdat taloussuunnitelman 2023-2025

Hyvinvointialueen vuoden 2023 lähtevä valtionrahoituksen taso on 696,8 M€. Valtion rahoitusosuus kasvaa suunnittelukauden aikana rahoituslakiin (617/2021) kirjattujen periaatteiden mukaisesti. Hyvinvointialue on talouden ennusteissa arvioinut valtionrahoituksen riittävyttä suhteessa siirtyviin toiminnallisiin vastuisiin.

Ennusteiden perusteella suunnittelukauden 2023–2025 ennakoidaan toteutuvan merkittävästi alijäämäisenä. Talousarviovuonna 2023 alijäämää ennakoidaan syntyvän 39,1 M€ ja suunnittelukauden ennuste ilman tasapainottamistoimenpiteitä on alijäämäinen, arvio 60 M€. Suunnittelukauden alijäämän osalta on merkittäviä rahoitukseen liittyviä epävarmuustekijöitä, jotka vaikuttavat lopulliseen alijäämän tasoon.

Ulkoiset epävarmuustekijät

- kertakorvauksen maksatusperusteet
- valtion rahoitustason korjaus; TP22 toteuma
- rahoitukseen laskentamallin muutokset
- Covid-19 korvaukset 2023–2024
- HV-indeksin laskentamalli
- vuokra-asetuksen vaikutukset
- inflaatiokustannusten kompensointi
- lakisääteiset tehtävämuutokset
- korkotaso

Lain (617/2021 10§) mukaisesti vuoden 2023 rahoituksen taso tarkistetaan jälkikäteen toteutuneiden kustannusten mukaiseksi vuonna 2025 niin, että kyseisen vuoden laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden kustannusten erotus lisätään rahoitukseen tai vähennetään rahoituksesta. Tarkistuksen vaikutusta ei ole arvioitu osaksi hyvinvointialueen suunnittelukauden rahoitusta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloussuunnitelma perustuu ensimmäisen tilivuoden osalta pääosin siirtyvien organisaatioiden palvelu- ja toimintakulurakenteeseen. Toiminnan kokoaminen yhdeksi kokonaisuudeksi pitää sisällään sisäisiä epävarmuustekijöitä

- toimintatuotto - ja kululaskelmat sirpalealueella
- etuisuuksien ja avustusten harmonisointi
- siirtymävaiheeseen liittyvä muutoksen hallinta

3.2.2 Suunnittelukauden tasapainotustarve

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen on tasapainotettava talous suunnittelukauden aikana. Poikkeuksellisen suuresta hallinnollisesta uudistuksesta johtuen suurien sopeutusten tekeminen hyvinvointialueen ensimmäisellä tilikaudella on haastavaa palvelutuotannon häiriöttömän siirron näkökulmasta. Liikkeenluovutuksen toimintaperiaatteet rajoittavat myös tasapainotustoimenpiteiden toteuttamista, sillä valtaosa palvelutuotannon kustannuksista muodostuu ostopalveluista, henkilöstökustannuksista ja toimitilakustannuksista, joihin vaikuttamista voimaanpanolaki (616/2021) siirtymäsäännöksineen rajoittaa.

Taloussuunnitelmaan 2023–2025 sisältyvät tasapainotustoimenpiteet on perusteltua ajoittaa koko suunnittelukaudelle painottaen suunnitelmavuosia 2024 ja 2025. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen arvioitu tasapainottamistarve taloussuunnitelmakaudelle on noin 3,5–4 %.

Tasapainotuksen välineitä ovat

- toimintakulujen leikkaaminen
- rahoitusraamia alhaisempi kulukehitys
- tuottavuus, kulujen kasvun hillintä
- toimintatuottojen kasvattaminen

Talouden tasapainottamistoimenpiteitä arvioidaan keväällä 2023, kun ohjelman periaatteet ja toimenpiteet määritetään.

Hyvinvointialueella on oikeus hakea lisärahoitusta valtioneuvostolta, mutta lisärahoitusta ei voi lain mukaan käyttää taloussuunnitelman tasapainottamisen välineenä, vaan sen tarkoituksena on turvata lakisääteisten palveluiden tuottaminen alueella.

3.2.3 Talouden suunnittelukausi 2023 - 2025

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloussuunnitelma on määritetty niin, että hyvinvointialueen talous on tasapainossa suunnittelukauden lopussa 2025. Talouden lähtökohdista johtuen tilikausikohtainen tasapainotustarve on 1–1,5 %.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue	TA2023	e2024	e2025
Toimintatuotot	101 576	101 881	102 186
Muut suoritteiden myyntituotot	28 017	28 101	28 185
Maksutuotot	52 895	53 054	53 213
Tuet ja avustukset	7 703	7 726	7 749
Muut toimintatuotot	12 961	13 000	13 039
Toimintakulut yhteensä	808 382	821 698	835 436
Henkilöstökulut	297 828	303 753	309 846
Henkilösivukulut	70 943	72 354	73 806
Palvelujen ostot	319 390	324 098	328 930
Aineet ja tarvikkeet	53 545	53 834	54 187
Muut toimintakulut	66 676	67 659	68 668
Lisäkustannukset	-	-	-
Toimintakate	-706 806	-719 817	-733 250
Valtion rahoitus	696 800	765 758	773 246
Hyvinvointialueen rahoitus	711 626	758 879	782 955
Siirtymätasaus	-14 826	-13 121	-9 709
Rahoitustuotot ja -kulut	-3 470	-6 718	-9 512
Muut rahoitustuotot	1 412	1 412	1 412
Korkokulut	4 848	8 096	10 890
Muut rahoituskulut	34	34	34
Vuosikate	-13 476	39 223	30 484
Poistot	17 456	18 370	19 608
Tilikauden tulos	-30 932	20 853	10 877
Kumulatiivinen yli/alijäämä	-30 932	-10 080	797

4 Rahoitusosa

Rahoituslaskelman laadinnassa käytettävästä kaavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella hyvinvointialueen tilinpäätöksestä esitettävistä tiedoista. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoituslaskelma on laadittu noudattaen tätä kaavaa.

Rahoituslaskelma perustuu tuloslaskelman eriin ja taseen erien muutoksiin. Rahoituslaskelmassa rahavirrat jaetaan toiminnan, investointien, ja rahoituksen rahavirtoihin. Rahoituslaskelma ja sen liitetiedot täydentävät tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetietojen antamaa kuvaa tulo-rahoituksesta, investoinneista, antolainauksesta, lainakannan muutoksista sekä muista maksuvalmiuden muutoksista.

Toiminnan rahavirta: Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan rahavirtoja kuvaava vuosikate tuloslaskelman mukaisena sekä vuosikatteen jälkeen esitettävät satunnaiset erät. Lisäksi esitetään tulo-rahoituksen korjauserät.

Investointien rahavirta: Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyvien vastaavien aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä sijoitusten osakkeisiin ja osuuksiin käytettyjä varoja tilikauden aikana. Investointien rahavirrassa menona näkyy investointimenot ja tulona rahoitusosuudet investointimenoihin sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot.

Rahoituksen rahavirta: koostuu antolainojen, lainakannan, oman pääoman ja muista maksuvalmiuden muutoksista. Lainakannan muutoksessa on arvio siitä, paljonko hyvinvointialue ottaa pitkäaikaista lainaa talousarviovuonna ja paljonko pitkäaikaisia lainoja lyhennetään.

4.1 Hyvinvointialueen rahoituslaskelma 2023

Hyvinvointialueen rahoituslaskelma osoittaa, että rahoituksen ja toimintatuottojen rahavirrat eivät ole riittäviä lakisääteisten palveluiden tuottamiseen Kanta-Hämeessä. Tällöin on riski, että hyvinvointialueen kassavarat loppuvat tilikauden aikana ilman tasapainotustoimenpiteitä. Talouden suunnitteluvuosien 2024–2025 laskentaa liittyy huomattavia epävarmuustekijöitä.

Rahoituslaskelma		TA2023	e2024	e2025
Toiminnan rahavirta				
	Vuosikate	-13 476	39 223	30 484
	Satunnaiset erät	0	0	0
	Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0
		-13 476	39 223	30 484
Investointien rahavirta				
	Investointimenot	-101 302	-131 973	-74 345
	Rahoitusosuudet investointimenoihin	136	0	0
	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot			
	Toiminnan ja investointien rahavirta	-114 642	-92 750	-43 861
Rahoituksen rahavirta		TA2023	e2024	e2025
Antolainauksen muutokset				
	Antolainasaamiset lisäys	0	0	0
	Antolainasaamisten vähennykset	0	0	0
Lainakannan muutokset				
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	40 000	131 975	74 347
	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	9 341	9 341	8 481
	Lyhytaikaisten lainojen muutos			
	Korollisten velkojen muutos	30 659	122 634	65 866
	Korolliset velat /vuosi	245 372	368 006	433 872
	Oman pääoman muutokset	0	0	0
	Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0
	Rahoituksen rahavirta	30 659	122 634	65 866
	Rahavarojen muutos	-83 983	29 884	22 005
	Rahavarat 1.1	80 000	-8 983	20 901

5 Investointiosa

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ensimmäisen investointisuunnitelman lähtökohtana on toiminnan häiriötön siirtyminen hyvinvointialueille ja vain välttämättömien investointien toteuttaminen siirtymävaiheessa. Tavoitteena on turvata palveluiden järjestäminen yhdenvertaisesti, vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti samalla alueen talouden kantokyky varmistuen.

Investointisuunnitelma on laadittu hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:n sekä voimaanpanolain 61 §:n mukaisesti ja kansalliseen hyvinvointialueiden investointioppaaseen pohjautuen. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talouden ja investointien valmistelu perustuu aluehallituksen hyväksymään ohjeistukseen; Aluehallitus 21.3.2022 33 § ja Aluevaltuusto 29.3.2022 32 §; Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talousarvion 2023 ja taloussuunnitelman 2024–2025 laatiminen.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen investointisuunnitelma on laadittu yhteistyössä alueen kuntien ja kuntayhtymien kanssa osana talousarvioprosessia. Investointisuunnitelmien koostaminen on ohjeistettu valmistelutoimiston toimesta maaliskuussa 2022. Ohjeistuksen mukaisesti kuntien ja kuntayhtymien investointiesitykset toimitettiin hyvinvointialueen valmisteluun 15.6.2022 mennessä. Tehtyjen esitysten pohjalta on koottu hyvinvointialueen investointisuunnitelma, joka on käyty läpi kuntien ja kuntayhtymien kanssa elokuussa 2022.

Investointisuunnitelmaan ei ole nostettu tulevaisuus- / tuottavuusinvestointeja, vaan ne arvioidaan myöhemmin, kun hyvinvointialueen palvelurakenne ja talouden tasapainottamistarve on määritetty.

Sisä-Suomen yhteistoiminta-alue (YTA) on käsitellyt alueen hyvinvointialueiden investointisuunnitelmat 8.9.2022. Yhteistoiminta-alueen kokouksessa tarkasteltiin vaikutuksiltaan laajakantoiset ja taloudellisesti merkittävät investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset. Pirkanmaan, Kanta-Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen osalta todettiin, että alueiden investointisuunnitelmissa ei ole päällekkäisiä investointeja.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen investointisuunnitelma

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen investointisuunnitelman kokonaisarvo (2023–2026) on yhteensä noin 387,6 M€. Investointien rahoitus toteutetaan pitkäaikaisella lainalla ja rahavaroilla; laina 326,2 M€ ja rahavarat 61,4 M€. Investointisuunnitelman merkittävin erä on Ahveniston sairaalahanke, jonka arvioitu osuus investointisuunnitelmasta on 343,5 M€.

Valtioneuvosto on myöntänyt Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle muutetun lainanottovaltuuden, jonka ehtona on, että investointisuunnitelmaa tulee supistaa 2,1 M€. Supistukset on kohdennettava muutos- ja korjausinvestointeihin. Kohdennus tehdään tilikaudella 2023.

Investointisuunnitelma (1000 e)	2023	2024	2025	2026	Yht.
Pysyvät vastaavat	101 301	131 973	74 345	79 983	387 602
Maa-alueet	0	0	0	0	0
Rakennukset	82 730	103 480	44 440	71 445	302 095
Laite- ja kalustohankinnat	11 071	16 398	18 110	2 963	48 542
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	7 300	11 895	11 445	4 575	35 215
Muut investoinnit	200	200	350	1 000	1 750
Investointeja vastaavat sopimukset	5 319	4 249	5 792	1 363	16 723
Rakennukset	3 970	3 746	5 126	860	13 702
Laite- ja kalustohankinnat	1 349	503	666	503	3 021
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0	0
Muut investoinnit	0	0	0	0	0
Vuotuinen vuokravastuiden muutos	0	0	0	0	0
Omaisuuksien luovutukset	0	0	0	0	0
Rakennukset	0	0	0	0	0
Laite- ja kalustohankinnat	0	0	0	0	0
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0	0
Muut investoinnit	0	0	0	0	0
Investointituet	136	0	0	0	136

Taulukko 1 Investointisuunnitelma

Sosiaali- ja terveystalouden osuus investointisuunnitelmasta on 383,6 M€, josta vuodelle 2023 kohdentuu 100,3 M€. Pelastustoimen osuus on 3,98 M€, josta vuodelle 2023 kohdentuu 986 000 euroa.

Hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa on kuvattuna myös investointeja vastaavat sopimukset, jotka muodostuvat kuntien omistamien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin suunnitelluista investoinneista sekä leasing-hankinnoista, yhteensä 16 M€. Laite- ja kalustohankintojen osuus tästä erästä on 3 M€. Toimitiloihin kohdistuvat investoinnit ja leasing-investoinnit ovat käyttötalousvaikutteisia eriä hyvinvointialueelle, mutta ne on huomioitava hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa. Valtioneuvoston myöntämän muutetun lainanottovaltuuden ehtona on supistaa muutos- ja korjaustöihin kohdistuvia investointeja 2,1 M€.

Supistus on kohdennettava seuraaviin eriin

- kuntien toimitilat (investointeja vastaavat sopimukset) 3,97 M€
- HVA omat kiinteistöt 2,68 M€

Laite- ja kalustohankinnat kohdistuvat pääosin Ahveniston sairaalahankkeeseen ja palveluyksiköiden laitteiden ja kaluston elinkaareen liittyviin hankintoihin. Hankintojen yhteisarvo 2023–2026 on 48,5 M€, josta pelastustoimen osuus on 4 M€.

Pitkäaikaiset ja taloudellisesti tai toiminnallisesti merkittävät ICT-investoinnit liittyvät keskeisesti hyvinvointialueen toiminnan käynnistyessä Ahveniston sairaalahankkeeseen, asiakas- ja potilastietojärjestelmän kehittämiseen ja sirpalealueen palvelutuotannon häiriöttömään siirtymiseen hyvinvointialueelle 35,2 M€. Pitkän aikavälin muut merkittävät ICT-investoinnit täsmentyvät siirtymävaiheen jälkeen.

Ahveniston sairaalan ICT-investointien tavoitteena on toteuttaa uuteen rakennettavaan keskussairaalaan moderniin teknologiaan perustuva kokonaisuus, joka toteuttaa tehokkaasti ja korkealla automaatiolla sairaalan toiminnalle kriittisen tuotannon- / toiminnanohjauksen 28,2 M€. Tämä sisältää niin resurssien hallinnan, asiakkaiden, ammattilaisen ja logistiikan sähköiset palvelut sekä klinisen järjestelmien tuen ja integraation. Toteutettavalla teknologiakokonaisuudella pystytään parantamaan tuottavuutta ja rakennuksen fyysistä kokoa on pystytty optimoimaan. ICT-teknologian kokonaisuus on tärkeä osa koko rakennushankkeen takaisinmaksulaskelmaa.

Hyvinvointialueen toiminnan häiriötön käynnistyminen edellyttää laajoja alueellisia muutoksia ICT-infrastruktuuriin, toimialariippumattomiin tietojärjestelmiin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasjärjestelmiin sekä pelastustoimen tietojärjestelmiin. Uudistuksessa tulee myös varmistaa mukautuminen tiedonhallintaa koskevaan lainsäädäntöön sekä siitä tuleviin vaatimuksiin esimerkiksi tietoturvallisuuden, yhteen toimivuuden ja yhteisten tukipalvelujen käytön osalta. Hyvinvointialueen siirtymävaiheen ICT- muutosrahoitus on haettu eri lähteistä ja seuraavan vaiheen rahoituskierröksen valmistelu on kesken. ICT-muutostukea on haettu välttämättömiin ICT- muutoksiin erillisillä rahoitushakemuksilla STM:ltä ja VM:ltä ja rahoitus kattaa välttämättömät muutokset vuosina 2021–2025. Lisäksi Kanta-Hämeen hyvinvointialue on hakenut EU:n kestävän kasvun ohjelman (RRP) rahoitusta. Päätökset myönnetystä rahoituksesta pitäisi tulla joulukuun 2022 puolivälissä.

Asiakas- ja potilastietojärjestelmän investoinnit kohdistuvat seuraaviin kokonaisuuksiin; lakisääteisten palvelujen muutokset, teknologian kehittäminen ja uusien toimintoprosessien tukeminen. Potilastietojärjestelmän jatkuvalla kehittämisellä on merkittävä vaikutus ammattilaisten arkeen ja se on edellytys sujuvien prosessien ja toiminnallisuuksien ylläpitoon. Keskeisin kehittämiskohde Kanta-Hämeessä on kahden Lifecare-tietokannan tekninen yhdistäminen ja hyvinvointialueen aiheuttamien toiminnallisten muutosten vaikutukset järjestelmään. Asiakas- ja potilastietojärjestelmän kehittämistä tehdään myös yhteistyössä seitsemän muun hyvinvointialueiden kanssa kumppanuussopimuksen puitteissa.

5.1 Hyvinvointialueen lainanottovaltuus 2023

Hyvinvointialueesta annetun lain 611/2021 15 §:ssä säädetään hyvinvointialueiden lainanottovaltuudesta. Valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Lainanottovaltuus on hyvinvointialueen laskennalliseen lainanhoitokatteeseen perustuvan pitkäaikaisen lainan enimmäismäärän ja tilikauden alun ennakoidun lainamäärän erotus.

Valtioneuvosto voi muuttaa lainanottovaltuutta, jos esitetyt investoinnit ovat välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle kuuluvien palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuodelle 2023 on määritetty valtioneuvoston päätöksellä 16.6.2022, lainanottovaltuus on 68,23 M€. Lainanottovaltuudella on katettava investointisuunnitelman mukaisten päätettyjen hankkeiden lainanottotarve koko suunnittelukauden osalta. Kanta-Hämeen lainanottovaltuus on riittävä vuoden 2023 investointien rahoitustarpeiden osalta, mutta se ei kata koko suunnittelukauden arvioituja investointeja. Tämän johdosta Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus päätti 27.6.2022 esittää valtionvarainministeriölle lainanottovaltuuden muuttamismenettelyn käynnistämistä. Ministeri Sirpa Paatero nimitti valmisteluryhmän arvioimaan lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä. Valmisteluryhmä arvioi seuraavia tekijöitä

- lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä
- lainanottovaltuuden suuruutta
- Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle asettavia ehtoja lainanottovaltuuden muuttamiselle

Valmisteluryhmän raportti valmistui 28.10. ja valtioneuvosto on käsitellyt asian 10.11.2022. Valtioneuvosto hyväksyi lainanottovaltuuden muuttamisen seuraavin ehdoin:

- Lainanottovaltuuteen perustuvaa pitkäaikaista lainaa on mahdollista käyttää ainoastaan investointisuunnitelmassa esitettyihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen investointien toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella
- Hyvinvointialue laatii ja toimittaa valtiovarainministeriölle 15.5.2023 mennessä talouden tasapainottamisohjelman, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pitkällä aikavälillä ja turvaa palvelut. Ohjelma sisältää palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on ilmeistä, että toimenpiteet eivät ole riittäviä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa hyvinvointialueelle 15.6.2023 mennessä. Hyvinvointialue voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle. Ensimmäisen kerran hyvinvointialueen tulee raportoida vuoden 2023 loppuun mennessä toteutetuista toimenpiteistä.

Lisäksi Hyvinvointialueen on leikattava noin 2,1 M€ euroa investoinneista ja niitä vastaavista sopimuksista, joiden aloittaminen ei ole sidottu vuoteen 2023. Nämä liittyvät erityisesti hyvinvointialueen omistamiin ja vuokraamiin rakennuksiin tehtäviin muutos- ja korjausinvestointeihin.

Valtioneuvoston hyväksymä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen muutettu lainanottovaltuus on n. 299,1 M€. Lainanottovaltuudella rahoitetaan investointeja vastaavia sopimuksia 5,3 M€, jolloin pitkäaikaisen lainan tarvittavaksi määräksi muodostuu 293,8 M€.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue lainanottovaltuus	
Ahveniston sairaalan rakentaminen 2023 - 2026	343 545 000 €
Rakennus	289 675 000 €
Laite- ja kalustohankinnat	27 500 000 €
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	26 370 000 €
Muut hyvinvointialueen sote rakennukset	2 750 000 €
sidotut aloitettu 2022 tai ennen	1 540 000 €
muut investoinnit	1 210 000 €
Laite- ja kalustohankinnat	8 771 000 €
sote muut	7 785 000 €
pela	986 000 €
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	2 045 000 €
Investointeja vastaavat sopimukset /vuokraohteet	5 319 000 €
Rakennukset	3 970 000 €
Laite- ja kalustohankinnat	1 349 000 €
Muut investoinnit	200 000 €
Hyvinvointialueen investoinnit yhteensä	362 630 000 €
Kassavaroista maksettava osuus	61 401 000 €
Vähennykset (muutos- ja korjausinvestoinnit)	2 129 000 €
Lainanottovaltuus	299 100 000 €

5.2 Hyvinvointialueen investointien osasuunnitelmat 2023-2026

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevat investointisuunnitelmat on kuvattava erillisinä osasuunnitelmina.

5.2.1 Investointien osasuunnitelma SOTE

Investointisuunnitelma (1000 e)	2023	2024	2025	2026	Yht.
Pysyvät vastaavat	100 315	130 973	73 345	78 983	383 616
Maa-alueet	0	0	0	0	0
Rakennukset	82 730	103 480	44 440	71 445	302 095
Laite- ja kalustohankinnat	10 085	15 398	17 110	1 963	44 556
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	7 300	11 895	11 445	4 575	35 215
Muut investoinnit	200	200	350	1 000	1 750
Investointeja vastaavat sopimukset	5 319	4 249	5 792	1 363	16 723
Rakennukset	3 970	3 746	5 126	860	13 702
Laite- ja kalustohankinnat	1 349	503	666	503	3 021
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0	0
Muut investoinnit	0	0	0	0	0
Vuotuinen vuokravastuiden muutos	0	0	0	0	0
Omaisuuksien luovutukset	0	0	0	0	0
Rakennukset	0	0	0	0	0
Laite- ja kalustohankinnat	0	0	0	0	0
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0	0
Muut investoinnit	0	0	0	0	0
Investointituet		0	0	0	0

5.2.2 Investointien osasuunnitelma PELA

Investointisuunnitelma (1000 e)	2023	2024	2025	2026	Yht.
Pysyvät vastaavat	986	1 000	1 000	1 000	3 986
Maa-alueet	0	0	0	0	0
Rakennukset	0	0	0	0	0
Laite- ja kalustohankinnat	986	1 000	1 000	1 000	3 986
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0	0
Muut investoinnit	0	0	0	0	0
Investointeja vastaavat sopimukset	0	0	0	0	0
Rakennukset	0	0	0	0	0
Laite- ja kalustohankinnat	0	0	0	0	0
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0	0
Muut investoinnit	0	0	0	0	0
Vuotuinen vuokravastuiden muutos	0	0	0	0	0
Omaisuuksien luovutukset	0	0	0	0	0
Rakennukset	0	0	0	0	0
Laite- ja kalustohankinnat	0	0	0	0	0
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0	0
Muut investoinnit	0	0	0	0	0
Investointituet	136	0	0	0	136

5.3 Investointimäärärahojen käyttökohteet vuonna 2023–2026 (Liite)